Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250, (212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 246. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 15-го ГРУДНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, DECEMBER 15, 1976 No. 246. VOL. LXXXIII

ПАТРІЯРХ ЙОСИФ ВІДВІДАВ ГОЛЛЯНДІЮ І НІМЕЧЧИНУ

Амстердам, Голляндія. — Повертаючись з американського континенту до Риму, Блаженніший Патріярх Йосиф Сліпий відвідав деякі европейські країни, зокрема Голляндію і Німеччину, про що вичерпно інформує українська преса в Европі, зокрема тижневики „Шлях Перемоги" з Мюнхену і „Українське Слово" з Парижу. В Амстердамі група українців вірних УПКЦеркви, Об'єднання Українців в Голляндії і 14 членів Утрехтського Візантійського хору на чолі з проф. д-ром Мирославом Антоновичем, вітали Патріярха Йосифа ранком на летовищі. При вході з літака Гостя привітав д-р О. Кушпета і представив йому секретаря примаса Голляндії, о. Берентсена, та душпастиря УПКЦеркви о. д-ра Алла. В часі входу Блаженнішого до приймальні, Утрехтський хор привітав Патріярха величним співом „Буде Ім'я Господнє", а 13-літня Мирослава Антонович передала Патріярхові китицю червоних троянд. Після відспівання многоліттєвія, Патріярх Йосиф подякував за милу зустріч і сказав хористам, що він поступив до Голляндії, щоб разом з ними відзначити 25-ліття славного утрехтського Візантійського хору, пісні якого лунають по всіх континентах світу. Помимо перетомлення далекою дорогою, Патріярх виявив бажання порозмовляти з багатьма приявними і вислухав уважливо слова звідомлення голови Центрального Патріярхального Комітету у Великій Британії інж. Кудлика. Після офіційного привітання, Патріярх Йосиф від'їхав до архиєпископської резиденції, де він затримався кілька днів, будучи гостем кардинала Віллебрандса", який свого часу, з доручення Ватикану і Папи Івана XXIII. робив старання про звільнення тодішнього Митрополита Йосифа Сліпого із совєтської неволі. 22-го листопада Патріярх Йосиф відправив свою першу Патріяршу Службу Божу на голляндській землі в архиєпископській катедрі і у присутності примаса Голляндії кардинала Віллебрандса. У відправі взяли участь численні вірні, які приїхали на це торжество не тільки з усіх місцевостей Голляндії, але також українці з Бельгії, Франції та інших европейських країн. До Служби Божої співав утрехтсько-візантійський хор, заслуги якого відмітив у своїй проповіді Патріярх, кажучи, що пісні мають превважливе місце в релігії і культурі українського народу. Звертаючись до вірних, Патріярх сказав: „Я приїхав до Голляндії, щоб скріпити Вас, щоб Ваші внуки і правнуки залишились українцями і вірними християнами, бо ніхто не може так рятувати українців, як українська Церква. Тому віднова ПУКЦеркви під проводом Патріярха це життєва конечність".

Після Літургії відбулася зворушлива зустріч українців і запрошених голляндських гостей з Патріярхом Йосифом в залі, де управа Утрехтського хору влаштувала прийняття в честь Патріярха. Там Первоієрарха вітали голова Світового Об'єднання патріярхальних товариств проф. інж. П. Зелений, запрошуючи Патріярха до Бельгії, проф. д-р М. Антонович та інші. На прийнятті були приявні голова ЦУ СУМ мгр О. Коваль, д-р В. Попович, мгр М. Когут від УДК і сумівська молодь.

Після кільказденного побуту в Голляндії, Блаженніший Отець Йосиф виїхав, в товаристві свого секретаря о. д-ра І. Дацька, до Німеччини.

Побут в Німеччині

Їдучи до Мюнхену, Патріярх поступив до Дюссельдорфу, щоб відвідати тамошню громаду. Сіллю і хлібом та квітами вітали українці цього міста Голову УПКЦеркви. Біля входу до церкви вітали Блаженнішого Йосифа проф. д-р М. Гоцій від громади, Анна Лопур від ОУЖ, Ігор Хомяк від ОСУМ, а при царських дверях — парох церкви о. ігумен А. Рижак та німецький парох с. Гайнріх Аделькамп. Всі отці разом з Блаженнішим відправили Молебень до Пресв. Діви Марії, в часі якого Патріярх Йосиф виголосив коротку проповідь, закликаючи вірних до ще більшої праці в користь Церкви і народу. На залі, в часі перекуски, Блаженнішого Йосифа вітав заступник голови ЦПУЕН Степан Мудрик, поінформував Патріярха про працю в терені і представив приявних на залі церковних, громадських і політичних діячів. Ранком наступного дня Патріярх Йосиф виїхав у дальшу дорогу.

Кардинал Вишиньскі закликає робітників домагатися більшої платні

Варшава. — Примас Польської Католицької Церкви кардинал Стефан Вишиньскі, виголошуючи проповідь на посвяченні угольного каменя під будову нової церкви, закликав польських робітників домагатися більшої платні, якщо вони думають, що вони не є відповідно винагороджувані за свою працю. „Робітничі спілки, — заявив кардинал Вишиньскі, — не є створені для політики, але для економічних справ. Вони повинні боротися за відповідні винагороди для робітників". Кардинал при тому відмітив, що соціяльна справедливість повинна забезпечувати робітників відповідними винагородами, щоб вони без труднощів могли вдержувати свої родини. Якщо б така соціяльна справедливість існувала в Польщі, — заявив кардинал Вишинські, — то країна не переживала б таких потрясень, як робітничі повстання в 1956, 1970 рр. і літом цього року.

Нові картини Любослава Гуцалюка на мистецькій виставці в Ню Йорку

Ню Йорк. — У суботу, 11 грудня ц.р. о год. 2-ій по полудні, тут в Українському Інституті Америки при 2-ій Схід 79 вул., відбулося відкриття черговой виставки видатного маляра Любослава Гуцалюка, на якій виставлено ряд його нових мистецьких праць. Численні відвідувачі мали нагоду оглянути 35 олій і 2 літографії — образи оригінальні кольоритом і технікою виконання. Всі картини були намальовані напротязі 1975-го і 1976 років. Деякі з них були виставлені весною ц.р. на виставці в Ґалерії Рояль у Парижі. Виставка буде відкрита щоденно, окрім понеділків, від 2-ої год. по пол. до 6-ої вечора до 28-го грудня.

Виборча колеґія формально обрала Джіммі Картера на президента СЗА

Вашінгтон. — Велика більшість американських громадян не була свідома того, що щойно в понеділок, 13-го грудня, Виборча Колегія формально обрала Джіммі Картера на президента ЗСА. В Колегії кожний стейт і Дистрикт Колюмбії має стільки представників, скільки має законодавців в обох Палатах Конгресу. Як було передбачено, демократ Джіммі Картер у понеділок одержав 297 голосів, а республіканець Джералд Форд 241. Згідно з Конституцією ЗСА, під час загальних виборів населення не голосує безпосередньо на кандидата, а на список репрезентантів до Виборчої Колегії. Якщо в даному стейті один з кандидатів здобуде більшість голосів в загальному голосуванні, то його репрезентанти входять до Виборчої Колегії. В ЗСА існує досить поширений рух, щоб зліквідувати цю Колегію шляхом Додатку до Конституції ЗСА, бо критики дотеперішньої системи вказують, що існує математична можливість, що кандидат може здобути більшість голосів в загальному голосуванні, але меншість у Виборчій Колегії і таким чином програти вибори.

Процедура формального обрання Джіммі Картера на президента ще не закінчена, бо 6-го січня наступного року теперішній віцепрезидент Нелсон Рокефеллер на спільній сесії обох Палат Конгресу офіційно повідомить про вислід голосування Виборчої Колегії.

Картер найменує Майкела Блюменталя на секретаря скарбу

Вашінгтон. — Близькі дорадники новообраного президента Джіммі Картера інформують, що на пост секретаря скарбу Картер найменує Майкела Блюменталя, голову корпорації „Бендикс", який є уродженцем Німеччини. Вважають, що на його номінацію погодиться і бизнесовий світ і робітничі спілки. За президентури Джона Кеннеді і Линдена Джонсона Блюменталь займався переговорами щодо закордонної торгівлі Америки.

Достовірні джерела рівнож інформують, що найкращі вигляди на пост секретаря оборони має д-р Гаролд Бравн, президент Каліфорнійського Інституту Технології і колишній високий урядовець в Пентагоні. Крім того, Чарлс Шульц, науковець з Інституту Брукінгса та колишній бюджетовий директор за президента Джонсона, правдоподібно буде найменований на голову Ради Економічних Дорадників Білого Дому, а конгресмен Роберт Бенгленд із Міннесоти на секретаря сільського господарства, існує також добра можливість, що Джейн Кейгил Пфайфер, колишня віцепрезидентка корпорації „Ай-Бі-Ем", буде найменована на пост секретаря торгівлі.

В Москві закрито ювілейну американську виставку

Москва. — В понеділок, 13-го грудня ц. р., у вечірніх годинах відбулось закриття американської найбільш успішної виставки, яка тривала там в парку Сокольнікі цілий місяць і була зорганізована Американською Інформаційною Службою з нагоди 200—річчя Американської Незалежности. Виставку відвідало понад 270.000 осіб помимо холодної погоди, яка панує тепер в Москві, кількагодинного чекання в чергах і двоуразового залякування „бомбами", яких ніколи не знайдено в приміщеннях виставки. Виставка, яка своїми експонатами робила наголос на революцію і Америку XIX століття, притягала велику увагу совєтських відвідувачів, які не менше цікавились теперішнім американським життям. Відвідувачі зокрема цікавились історією Америки, яка була висвітлювана на великих екранах, та новочасною музикою. Багато пояснень і документів були друковані російською мовою, тому були більш доступні для глядачів, наприклад Декляраціа Незалежности, Конституція, Хартія Прав тощо. Всі ці документи відвідувачі могли одержати в гарній пластиковій обгортинці, разом з відзнакою 200-річчя ЗСА і грамафонними пластинками, награними джазовою і клясичною музикою.

Найвищий Суд відкриває шлях для страчення вбивника Ґілмора

Вашінгтон. — У понеділок, 13-го грудня, Найвищий Суд ЗСА 5-ма голосами проти 4-ох вирішив, що не здержуватиме страчення Гері Марка Гілмора, який сам вимагає, щоб його розстріляно за вбивство працівника мотелю, тобто, щоб якнайшвидше виконано вирок нижчого суду. Своїм рішенням Найвищий Суд повернув справу страчення Гілмора в руки суду стейту Юта, який має видати остаточне рішення, чи стратити Гілмора і якщо так, то коли. Хоча Гілмор вимагає страчення, бо вважає, що суд над ним був справедливий, то багато організацій і осіб, які противляться карі смерти, внесли клопотання, щоб припинити його страчення і справа дійшла аж до Найвищого Суду.

Урядова партія Португалії перемогла у виборах

Лісбона, Португалія. — У льокальних виборах, які відбулися в Португалії в неділю, 12-го грудня ц. р., перемогу здобула урядова Соціялістична партія Маріо Соареса, яка погрожувала перед виборами, що у випадку програ прем'єр Соарес і його уряд подадуться до димісії, щоб дати можливість президентові країни розписати нові парляментарні вибори. Соціялісти, хоч і не здобули передбачуваних 35 відсотків голосів, все одно вийшли у виборах першими; Соціял-Демократична партія здобула друге місце, а Комуністична — третє. Консерватисти і партії центру здобули дещо більше голосів, як у парляментарних виборах, але залишилися партіями меншости, поступаючись перед комуністами з третього на четверте місце. Хоч льокальні вибори не мають великого відношення до центрального уряду в Лісбоні, то все одно прем'єр Маріо Соарес узалежнював від них долю молодої португальської демократії. Помимо перемоги, центральний уряд матиме тепер багато клопотів з опозиційними партіями, які, здобувши більше голосів і місць у льокальних урядах вестимуть більш агресивну політику на всекрайовому рівні. Відношення до Комуністичної партії ще більше загострилось у виборах, а контроля комуністами провінції Алєнтейо і великої частини Лісбони дає цій партії можливість сильніше атакувати центральний уряд і самого Соареса, резиґнації якого комуністи вже віддавна домагаються. Тепер все залежатиме, чи уряд зуміє розв'язати економічну кризу, яка одинока може запевнити спокій в країні і дальше існування теперішнього уряду.

Трудо сперечається з Квебекським прем'єром Левеком

Оттава. — Під час нарад канадського прем'єр-міністра П'єра Елліота Трудо з прем'єрами провінцій у понеділок, 13-го грудня, дійшло до зудару між Трудо і новообраним прем'єром франкомовного Квебеку, Рене Левеком, провідником Квебекської партії сепаратистів, коли Левек заявив, що дотеперішня федеративна система Канади не задовольняє населення Квебеку і що в тій провінції відбудеться референдум, яким мешканці вирішать, чи відокремлювати провінцію від решти Канади і проголосити самостійну державу. Натомість прем'єр Трудо твердив, що не тільки федеральний уряд, але і більшість населення Квебеку противляться відокремленню провінції, бо під час виборів більшість населення голосувала за партіями, які хочуть залишити Квебек частиною Канади.

СУЖА починає акцію для вишколення молодих журналістів

Ню Йорк (Н. Н.) — Згідно із своїми плянами допомоги й уваги для молодих українських журналістів, голова СУЖА Ольга Кузьмович відбула в дні 8-го грудня ц. р. конференцію в Українському Науковому Інституті при Гарвардському Університеті з директором проф. д-ром О. Пріцаком та його найближчими співробітниками д-ром Б. Струмінським, д-ром Ф. Сисином і д-ром Ю. Грабовичем. Темою зустрічі і розмов була пропозиція голови СУЖА увести в літні курси УНІГУ як окремий предмет українську журналістику, зокрема вивчення писання статтей в українській мові.

Постійний відплив старшого покоління українських журналістів і брак тих, що могли б прийти їм на зміну, вимагає, поруч таких песимістичних стверджень, негайної акції, яка дала б запоруку, що українська преса у вільному світі може вдержатися у майбутньому.

У розмовах СУЖА із директором УНІГУ стверджено, що є реальна можливість на літніх курсах дати вишкіл цим молодим українським журналістам, які закінчили або закінчують студії журналістики в ЗСА або Канаді, але не мають достатнього знання української мови і українських проблем, щоби працювати в нашій пресі.

Устійнено, що такий курс повинен обіймати чотири дисципліни, а це: інтенсивне навчання української мови, курс української історії, курс української культури і курс історії української журналістики. Таке навчання можна перевести у рамках Літніх Курсів, якщо тільки буде відповідна скількість зацікавлених і зголошених студентів.

Однак, переведення цього пляну у дійсність залежить від нашої преси та нашої громади. Коли відповідні українські чинники і провідні установи поважно думають про майбутнє преси в українській мові, акція, що її започаткувала голова СУЖА ред. О. Кузьмович, повинна найти широкий і позитивний відгук. Підшукання кандидатів на такі курси та уфундування їм стипендій можуть помітно продовжити життя української вільної преси.

УСІ ЛЮДИ В УКРАЇНІ НЕНАВИДЯТЬ РЕЖИМ — КАЖЕ НОВИЙ ЕМІҐРАНТ

Мюнхен, Німеччина. В інтерв'ю для українських передач „Радіо Свобода" один з недавніх вихідців з СССР, Олександер Ямпольський, житель Києва, який брав участь в українському і жидівському національних рухах спротиву і за це його переслідували, розповів чимало про теперішні настрої в Україні. У розповіді, яка була повністю поміщена на сторінках „Українського Слова" в Парижі, між іншим говориться, що „люди в Україні вже не можуть жити так, як жили. Вони ненавидять режим, усі — від простого колгоспника, що ненавидить свій колгосп, до професора, який хоч і розуміє все, але боїться активно виступати... На більш-менш пасивному тлі різко виділяються дві групи людей, які вирішили, де і з ким вони. Це українські патріоти і сіоністи, що їх люто поборює совєтська преса".

Переходячи до оцінки українського руху спротиву, Ямпольський відмітив, що „найхарактеристичнішим на сучасному етапі є те, що нині у цьому русі беруть участь не лише студенти й інтеліґенція, але також робітники і селяни-колгоспники. Я мав зустрічі з молодими київськими робітниками, — говорив Ямпольський, — це люди інакші, які забули про горілку. Вони читають, і це найголовніше, бо вони почали думати. І таких уже багато. Це я вважаю найголовнішим у сучасному русі спротиву. Дуже поширився цей рух на студентство і молодь. Щомісяця їх звільняють за це з Київського університету, з Київського художнього інституту, з консерваторій та інших навчальних закладів".

Олександер Ямпольський твердить, що між обидвома національними рухами в Україні — українським і жидівським — існують щораз тісніші пов'язання. „Для совєтських чиновників, український національний рух — це найбільший ворог. Це 50 мільйонів осіб, які колись повстануть і це вони прекрасно розуміють. Національні рухи у невеликих республіках не такі страшні для них. Але Україна велика республіка, яка цілком добре може існувати самостійно. Ось чому вони вважають, що український рух — це їхній ворог номер один", — сказав один з найновіших вихідців з України.

Комуністичний бльок приборкує „пошесть чужих стилів"

Београд. — Досі провідники комуністичних держав Східньої Европи не були певні в який спосіб реагувати на велику популярність „джінсів", американських військових відзнак і „рок" музики. Сьогодні у східньоевропейських країнах зміцнився фронт „буржуазно-ідеологічної пошести", і щодо стилю і способу одягання, і щодо характеру музики. Першим прицілом нової напрямної комуністичного уряду був співак народних пісень марксист Вольф Бірманн, якому під час його турне по Західній Німеччині відібрали громадянство. Вольф Бірманн був популярним співаком у Східній Німеччині, одначе урядові не подобалися його пісні що критикували методи режиму. У зв'язку з його вигнанням — прийшли сильні протести до Східнього Берліну від комуністичної партії з Берліну, Франції та інших країн Заходу. В іншому випадку, у вересні чотирьох чехів — музикантів „рок" музики засуджено на 18 місяців тюрми за „надто вульґарний виступ". Після одного весілля заарештовано 30 чехів рівнож за „рок" музику. Партійні пуристи ніколи не почувалися певно, спостерігаючи, що „рок" музика і західній стиль життя розповсюднюється від ріки Ельби аж до Охотського озера.

Найбільше, що дразнить комуністичні партії, це радіо „Вільна Европа" і „Радіо Свобода", програми яких насичені „рок" та іншою популярною музикою і тому часто вони заглушують їхні передачі.

Останньо вважається, що стиль одягу, взорований на моді Західньої Европи, „небезпечний. У Мадярщині вийшов новий закон, який забороняє носити на одязі емблеми закордонних народів або цивільному населенню військові відзнаки. Власники мотоциклів не сміють причіпати американських чи англійських прапорців на своїх шоломах. У Югославії ще не введено такого закону, але останньо думку уряду віддзеркалює Београдська „Політіка": „Якщо військові відзнаки є в моді, тоді чому вони не повинні бути відзнаками нашої армії".

Знову ж деякі партійні чинники, побачивши велику популярність „рок" музики використовують її на свій лад. В Польщі, призна урядом „рок" група, допомагає розповсюднюватися партійній доктрині. Це ж саме є в Румунії, де „рок" музикою контролює партія, впроваджуючи до популярних мелодій відповідні слова, в яких є комуністичний зміст.

АКТИВНІСТЬ В ПАРТІЇ ТА ЕТНІЧНЕ ПОХОДЖЕННЯ ЗАВАЖУЮТЬ НА ВИБОРАХ — ТВЕРДИТЬ НОВООБРАНИЙ АСЕМБЛІМЕН Т. СТУБАН

Джерзі Сиri (З.С.). — „Я певний, що українці та інші громади словенського походження допомогли нам здобути перемогу у виборах 2 листопада", — заявив недвозначно Теодор Стубан, новообраний асемблімен стейту Пенсильвенія, у розмові з головними екзекутивними урядниками УНСоюзу і редакторами „Свободи" під час відвідин головної канцелярії і видавництва в четвер, 9-го грудня. Син українських поселенців в Бервику, Па., Т. Стубан є другим українцем в стейтовій асамблеї Пенсильвенії; Рассел Ковалишин, рівнож син українських іміґрантів, був вперше обраний в 1966-му році, а в минулих виборах був переобраний через аклямацію. Обидва асемблімени є членами Де-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Під час відвідин в УНС і „Свободі". На фото (зліва) ред. А. Драган, головний організатор УНСоюзу Степан Гавриш, Михайло Микнич, головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір, Теодор Стубан, Тимко Бутрей, Володимир Мило, головний секретар УНСоюзу Володимир Сохан і ред. Зенон Снилик.

У Болч Інституті у Філядельфії влаштовано Українську різдвяну виставку

Філядельфія (О. Л-ий). — Черговим доказом, що українські виставки та всі імпрези, що їх на протязі двох років улаштовував філядельфійський український Громадський Комітет під проводом д-ра Івана Скальчука в рамах ювілейних відзначувань 200-річчя ЗСА і 100-річчя українського поселення, знайшли дуже високу оцінку серед американських професійних кругів, є тепер знову новий факт, що престижевий етнічний Болч Інститут у Філядельфії запросив український Громадський Комітет улаштувати тепер з черги, з нагоди Різдвяних Свят, одномісячну українську Різдвяну Виставку, поруч десятьох інших національностевих груп.

І така українська Різдвяна Виставка, підготована з рамени Громадського Комітету його містоголовою мгр Оксаною Генгало, була відкрита в приміщеннях Болч Інституту у центрі міста при 18 Півд. Семій вулиці (ріг Маркет вул.) в понеділок, 13 грудня ц.р. і триватиме до 15 січня 1977 р. Вона очолює крім української ялинки і вертепу, український традиційний різдвяний стіл із 12 стравами, іконами, дідухом, тощо, задержуючи та виказуючи українські різдвяні звичаї. Під час виставки будуть із награних платівок нестися звуки українських колядок і щедрівок, а спеціяльно видана Громадським Комітетом листівка із декоративною графікою мистця Якова Гніздовського інформує відвідувачів про українські традиційні різдвяні звичаї.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Наївне розчарування

Кілька днів тому президент Джералд Форд оприлюднив 187-сторінковий звіт, в якому зазначив, що хоча від підписання Гельсінської Декляраціі в серпні 1975-го року поліпшилася співпраця між Сходом і Заходом в ділянках науки і технології, то комуністичні держави, зокрема Совєтський Союз, дуже мало зробили в справі введення в життя тих постанов Декляраціі, які стосуються вільнішого обміну людьми, ідеями та інформаціями; і нарікав, що кількакратні заклики Вашінгтону до Москви та її сателітів в цій справі не мали великих успіхів.

Розчарування президента Форда фактом, що комуністичний бльок, зокрема СССР, мало зробив відносно додержання постанов т. зв. „третього кошика" Декляраціі, тобто, постанов в справі людських прав, щонайменше дивне. Відомо ж бо, що ще довго перед підписанням Гельсінкської Декляраціі 35-ма державами, включно із ЗСА та СССР, політичні аналітики перестерігали, що Москва підписує Декляраціію тільки тому, що в ній Захід фактично визнає кордони совєтської імперії, встановлені під час і після Другої світової війни та що кремлівські верховоди не плянують змінювати своєї внутрішньої і закордонної політики, не думають „лібералізувати" своєї диктаторської системи, погоджуватися на дійсно двобічне роззброєння, на вільніший обмін людьми, ідеями, інформаціями тощо. День перед підписанням Декляраціі кремлівський верховода Леонід Брежнєв явно заявив у Гельсінках, що Декляраціія має на меті запевнити, щоб жадна країна не старалася „вмішуватися у внутрішні справи іншої держави".

Теперішні „розчарування" президента Форда тим, що СССР не додержується постанов щодо людських прав, щонайменше наївне, бо це передбачувано ще перед підписанням Гельсінкської Декляраціі, а обман і віроломство Москви взагалі, а теперішньої зокрема — це історичні факти, що їх знають школярі. Передбачувано також, що Москва „додержуватиметься" постанов про співпрацю в ділянках науки і технології, бо Совєтський Союз в тій ділянці навряд чи матиме що дати, але уже багато дістає, зокрема щодо компюторів і дослідів космосу.

Дивно звучить нарікання президента Форда в його звіті, що всі комуністичні уряди, крім уряду Югославії, відмовилися дозволити американській Комісії, яка має за завдання наглядати за порушенням Гельсінкської Декляраціі, прибути до їхніх країн на перевірку. Адже ж відомо, що сам президент Форд і його державний секретар Генрі Кіссінджер первісно були проти створення цієї Комісії, щоб „не дразнити" Москви. Коли ж Конгрес таки створив цю Комісію, до якої, крім законодавців, входять також три представники виконавчої частини уряду, то Президент і Кіссінджер подбали про те, щоб ті три урядовці не виявили надто великої діяльности. Чого ж тепер нарікати, що комуністичні держави не хочуть співпрацювати з тією Комісією, як сам Білий Дім і Державний департамент початково були проти неї.

Короткозорість американської закордонної політики на тому не кінчається.

Згідно з твердженням конгресмена Данте Фасцелла, голови згаданої Комісії, ЗСА цілком не підготовані до Европейської Конференції для справ безпеки і співробітництва, яка має відбутися наступного літа в Бєограді та завданням якої буде підсумувати прогрес, чи брак його від часу підписання Гельсінської Декляраціі. Якщо новообраний президент Картер цьому не зарадить, то Америка може прогайнувати ще одну добру нагоду, щоб на незаперечних фактах доказати світові, що СССР і його сателіти порушують Гельсінську Декляраціію, як порушують всі інші міжнародні договори.

Кіссенджер на відході

Державний секретар ЗСА Генрі Кіссінджер, закінчивши успішно в Брюсселі чергову конференцію европейських держав — членів Північно-Атлантійського Оборонного Пакту (НАТО), формально попрощався на відході з европейськими альянтами Америки, закликаючи їх продовжувати політику стримування, сперту на власній військовій силі, щоб оминути світової катастрофи. Очевидно, Кіссінджер, як треба було сподіватися, сильно боронив політику детанту, якої він був великим прихильником, і всіх інших аспектів веденої ним, дуже часто контроверсійної, політичної діяльности, включаючи і останню його активність на Близькому Сході, в Африці, Китаї та інших країнах світу. Треба сказати, що помимо політичних розходжень між ним і деякими керівниками европейських держав, Кіссінджер таки домінував над західньою політикою в останніх роках і помимо його помилок, головно у відношенні до Совєтського Союзу, Кіссінджер, як це заявив генеральний секретар НАТО Джозеф Лунс, „ перейде в історію, як один з найбільш ефективних міністрів закордонних справ нашого століття".

Правда, до прослави Генрі Кіссінджера поважно спричинилась остання ділова і успішна конференція НАТО, на якій Кіссінджер виступав у двох ролях — як державний секретар ЗСА і як особистий відпоручник новообраного президента Джіммі Картера, звернення якого, відчитане Кіссінджером, причинилось до відпруження загальної ситуації і стимулювало дальше політично-моральне і військове зміцнення европейських держав-членів НАТО. Як ніколи досі, Кіссінджер дораджував членським державам НАТО відхилити інспіровану совєтами пропозицію Варшавського Пакту про заборону першого вжиття атомової зброї у воєнних конфліктах і замкнення дверей для нових членів військових пактів. Остання пропозиція, як твердять західні аналітики, мала на меті не допустити до приступлення Еспанії до НАТО, помимо того, що Еспанія знаходиться на шляху до повної демократизації своєї системи державного правління. Ніколи не можна допустити до такого стану, — заявляв Кіссінджер, — щоб Совєтський Союз та інші комуністичні країни осягали свої політичні і економічні цілі при допомозі зброї. Він перестерігав при тому Москву, що політика детанту вимагає зменшення політичної і військової напруги у цілому світі, а не тільки у деяких його частинах.

Очевидно, не всі погоджувалися з політикою Генрі Кіссінджера, інакше не могло і бути в демократичній системі західних суспільств, а дехто, як, наприклад, Андрей Амальрик, совєтський історик і автор книжки „Чи проіснує Совєтський Союз до 1948 року", з презирством висловився про детантські ходи Кіссінджерової дипломатії і про боязкі та політично невтральні передачі „Голосу Америки" російською мовою. Це однак в опінії більшости американців і багатьох чужинців не зменшує вартісних кваліфікацій Кіссінджера, якого оправдано можна зарахувати до непересічних державних секретарів, що їх мали на протягу свого 200-літнього існування З'єднані Стейти Америки.

Роман Рахманний

ЦІННІША ЗА ТИСЯЧУ СЛІВ

Не люблю оглядати знімок в українських газетах.

У тих, що друкуються у вільному світі, знімки звичайно „особисті", „престижеві". Вони не відтворюють акції; це — статичні „ікони" з церковного, громадського і політичного життя.

У часописах, що появляються українською мовою в підсовєтській Україні, навіть фоторепортажі з актуальної події дишуть мертвеччиною, так і видно, що всі персонажі „станули до знімки": лідери, люди, машини і тварини.

Але бувають вийнятки. І там і тут. Буває, що знімка промовляє до вас явним або посереднім змістом і ви, як читач-споглядач, несподівано дізнаєтеся про те, що було до того неясне або не усвідомлене виразно. Спершу згадаймо пригноблюючий вийняток.

Ось одна фотоілюстрація в „Радянській Україні" — офіціозі ніби суверенного уряду ніби суверенної Української ССРеспубліки: із автозаводу в місті Кременчук виходять 5 робітниць і два робітника, а за ними — на стіні автозаводу широка реклямна дошка з написом по-російському: „Дадим Родине автомобили ресурсом!"

Ясно і без настанов ХХУ з'їзду Компартії СССР, що темпи русифікування України дедалі прискорюються, зокрема у трудовому побуті.

Конструктивний вийняток

Вийняток між фоторепортажами у вільній українській пресі знаходимо, на диво, у Бюлетені Комітету Українців Канади, випуск за осінь 1976.

На третій сторінці вгорі фотографія „понад 100 учителів української мови", що працюють у школах провінції Манітоба. Пояснення під ілюстрацією життя і діяльности українців Канади коротке, але підбадьорююче. У місті Вінніпегу відбулася дводенна конференція, скликана з ініціятиви провінційного міністерства освіти з метою обміркувати спільні проблеми у навчанні приблизно 5,000 дітей саме української мови.

Ілюстрація спонукує нагадати собі скромну статистику: у державних школах канадських провінцій тепер приблизно 10,000 дітей вивчають українську мову нарівні з англійською та французькою. Там, де української мови немає в школах, як предмету, провінційні міністерства допомагають фінансово українським приватним вечірнім чи денним курсам.

Щоправда, десять тисяч — скромна кількість. Але враховувати треба розпорошеність українців по різних провінціях розлогої Канади, по великих містах і малих містечках, що створює трудність транспортного характеру. А втім, навіть уродженці Канади українського роду знають, підсвідомо, що Канада — це ж не Україна, а українська мова не належить до офіційних мов цієї країни. Тим часом на цій, чужій для української національности землі українська мова і культура можуть зберігатися і розвиватися з допомогою державних фондів.

Значить, не лише вірні своїй рідній культурі канадські українці під керівництвом Комітету Українців Канади, але й провінційні та федеральні керівники цієї народовладної держави здійснюють свої словесні принципові заяви, а саме: Канада — офіційно двомовна конфедеративна держава, але її населення складається з багатьох культурно-національних груп; і всі вони мають право зберігати і розвивати свою особистість.

Фоторепортаж у „Бюлетені Комітету Українців Канади" — живий доказ цього. Адже там бачите живу і діючу групу людей українського роду, вчителів української мови, переважно уродженців цього континенту. І мимохіть, немов гомін з-поза них, вам вчуваються дзвінкі голоси хлопчиків і дівчаток, що промовляють і співають мовою Т. Шевчена, Івана Франка, Лесі Українки та Богдана І. Антоновича.

„І хочеться ласкаво гладити по головах" тих видних учителів і невидних на знімці їхніх учнів, що добилися такого великого діла: 1976 року на другому атомному чвертьстолітті, у переважно англомовній Канаді, живе молода галузка української національности не лише у фізичному, але й у мовному, культурному і політичному виявах.

Болюча Пригадка

А згадаєш знімки із совєтсько-української преси, то біль прониже серце за долю семи чи восьми мільйонів українців на територіях Росії, Казахстану і інших поневолених Московою країн. На Кубані, на Вороніжчині, на Поволжі, над Амуром і в самій Москві!.

Ніде там ніхто з українців не має можливости посилати своїх дітей до українсько-мовної школи, ані до такої російської школи, в якій учили б українську мову як предмет. Ніде там не виходить будь-яка українська газета чи бюлетень. Ніде там немає передшкільних садочків для українських малят. Не допускають туди навіть друкованого слова з Української ССР!

Українці в Польщі мають ці мінімальні можливості зберігання і розвитку української мови та культури. Але не в Україні!

Російську мову там просовують законно і незаконно в кожну галузь життя і праці мешканців України. Збільшують кількість російських шкіл кожшого типу. Уже виходить журнал, присвячений питанням досконалішого навчання російської мови спеціяльно на території України. В Одесі та в інших містах організовують семінари-наради учителів російської мови з метою вдосконалити їхні русифікаційні заходи.

Роблять це не лише самі росіяни-наїзники та всякі зросійщені „етніки", але також

(Закінчення на стор. 3-ій)

М. Стиранка

РАДІО СВОБОДА ПІД КОНТРОЛЕЮ РОСІЯН

Боротьба росіян за геґемонію на радіостанції „Свобода" ведеться від самого її заснування. Від самого початку росіянами були укомплектовані усі відділи на радіо, які обслуговують не тільки російську, але й неросійські редакції (дослідчий відділ, відділ новин, газетно-журнальний і т.д.). Радіо „Свобода" комплектує газети й журнали тільки російською мовою.

Під виглядом боротьби за „національний мир" росіяни домоглися обмеження національно-визвольної пропаґанди неросійських народів. Напр., під заборону потрапив вислів „російський імперіялізм". Дозволялося говорити про поневолення народів (в тому числі й російського) комунізмом. Коли ж говорилося, що в царській Росії комунізму не було, а проте національне поневолення не-росіян існувало, тоді ліберальніша частина росіян (не монархісти) говорили, що то поневолення здійснював царський режим, але не Росія.

Проте така геґемонія на „Радіо Свобода" не задовольняла російських шовіністів. Спираючись на вказівки Солженіцина, вони висунули в 1975 році програму створення на радіо, крім існуючої всесильної російської редакції, ще й окремої національної російської редакції. Існуючу російську редакцію вони назвали „всесоюзною", яка обслуговує, мовляв, усі народи СССР. Отже, усі народи СССР мають, на думку російських шовіністів, дві редакції на „Радіо Свобода" — свою національну і „всесоюзну" в російській мові. А російський народ, мовляв, дискримінований — він не має своєї національної редакції, а користується тільки „всесоюзною". (В СССР бідний російський народ не має теж своєї компартії, а користується... всесоюзною). Треба сказати, що „всесоюзна" російська редакція на „Радіо Свобода" більше, ніж редакції інших народів, користується правом прославляти імперське минуле свого народу. Досить сказати, що всіх не-росіян обурила один час передача російською редакцією хвалебної статті про царицю Катерину II.

Одночасно з вимогою створення ще однієї російської редакції на „Радіо Свобода", росіяни повели кампанію проти нібито жидівського засилля на радіо. Ніби жиди обсадили там російські відділи, а росіяни опинились у меншості. Була видана навіть листівка, у якій було перелічено за прізвищами — скільки росіян і скільки неросіян. Характерно, що оці шовіністи-росіяни не закидали жидам якоїсь протиросійської лінії, а вимагали тільки обсадження редакцій росіянами замість жидів. Цей расистський підхід очевидно провалився і тоді росіяни взяли інший курс.

Було інспіроване обвинувачення національних редакцій, зокрема і особливо української, в пропаґанді проти російського народу. З Вашінґтону почали надходити до мюнхенської централі „Радіо Свобода" обвинувачення, що українська редакція веде антиросійську пропаґанду. Як докази прикладалися статті української редакції тенденційно перекладені на англійську мову. За тими перекладами явно відчувалася російська інспірація (може навіть і совєтська).

Щоб врятувати нібито загроженйй українцями „міжнаціональний мир", росіяни на „Радіо Свобода" домоглися створення контролі над радіопередачами національних редакцій. Цю контролю доручено здійснювати політичному відділові (дівізіону). Досі цей відділ давав усім редакціям тільки загальні напрямні в політичних питаннях. Поза цими напрямними національні редакції були вільні у виборі матеріялу для своїх передач. Тепер же вперше за всю май же 25-річну історію „Радіо Свободи" встановлена цензура і її здійснює політичний відділ, який став домінуючим на радіо. Він перетворений на цензора — забраковує або пропускає матеріяли національних редакцій. Вислів „російський імперіялізм" у передачах радіо заборонений, і т.д.

Політичний відділ заборонив пускати в етер передану 18 жовтня ц.р. радіо Пекін відозву української підпільної організації в СССР, яка закликає усі поневолені в СССР народи боротися за національну свободу. У відозві сказано, що неросійські народи поневолені не російським народом, а „новими червоними царями". Тобто, ніби приємлемо для росіян. Проте оборонців „єдиної неділимої Росії" в політичному відділі „Радіо Свобода" і таке формулювання не задовольняє. Політичний відділ „Радіо Свобода" зобороняє пересилати в СССР будь-яку інформацію, яка подає надію поневоленим російським імперіялізмом народам, що їх хтось підтримує в національно-визвольній боротьбі. Політбюро КПСС теж боїться, щоб серед поневолених народів СССР не ширилась така інформація. Це вже давно відомо, що російські шовіністи на еміграції підтримують КПСС в боротьбі за цілість російської імперії.

Політичний відділ „Радіо Свобода" очолює американець — Лодізен, який на радіо зажив собі слави покровителя російського шовінізму. Його заступником є фон Димінґ — американець російського походження, який не приховує своїх російських націоналістичних настроїв. Обидва добре володіють російською мовою. Своїм апаратом вони цензурують передачі української та інших національних редакцій.

Існує думка, що таке обмеження прав національних редакцій „Радіо Свобода" у Вашінґтоні невідоме. Невідомо, що це є винахід російської мафії.

Численна українська преса й радіо в діяспорі повинні в увесь голос заговорити про це. А політичні українські діячі повинні цю справу поставити перед урядовими чинниками Америки.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує інж. Лев Яцкевич

ВІЗІОНЕР МАЙБУТНОСТИ

Я завжди згадую з ностальгійною тугою свою молодість, що пройшла без великих пригод та розваг в провінційнім галицькім місті. Газові ліхтарні, що горіли мідно - синім світлом вздовж обов'язкового „корза", та кучерявий дим залізничого льокомотива були моїм єдиним зутиком з технологією індустріяльної доби, що творила новий, кращий світ у Західній Европі та Америці.

В тому часі ми не знали ні радіо, ні телевізії, ні електричного патефону, а популярний сьогодні телефон та електрична жарівка не промостили собі ще шляху до приватних домів.

Єдиним джерелом розваги, крім мандрівних українських театрів, було місцеве кіно, що „грало" двічі в тиждень німі фільми при супроводі розстроєного фортепіяно чи скрипки.

В гімназії не було ні бібліотеки ні жадних лябораторій, „професори" викладали нудно та нецікаво — і ніхто не турбувався молодечою уявою, що намагалася зірватися з припон монотонного провінційного міста та полинути у світ фантазії незвичайних пригод. Цей духовий голод заспокоювали нам частинно книжки, що в містерійний спосіб мандрували по місті та сповняли душі молоді цілющою водою чогось нового і небуденного.

Між ними найбільш почитними були повісті Карла Мая про червоношкірих індіян та романи Жюля Верна, які я, як то кажуть, читав одним духом, часто-густо до 2-ої години ранку. В той час романи Верна виходили вже 10-им накладом та були перекладені майже на всі мови культурного світу. Між іншим, 15 його повістей переклала на російську мову наша письменниця Марко Вовчок, що особисто була з ним знайома та єдина мала право перекладати його твори російською мовою. До найбільш почитних його романів слід зачислити трилогію: „Таємний острів", 20,000 миль під водою" та „Діти капітана Гранта", „Подорож до центру землі". „Навколо світу за 80 днів", „З Землі до Місяця" та „Довкруги Місяця".

Жюль Верн народився у французькому місті Нанті 1828 року в родині заможного адвоката, що вибрав для свого сина професію лікаря. Але молодого Верна вже від молодечих літ цікавили більше осяги техніки, за якими він пильно слідкував і які студіював в доступній йому літературі та енциклопедіях.

Жюль Верн жив в добі розвитку машини, що струснула основами Вікторіянської доби та була провісником ще більших змін в майбутності. Ті всі зміни, а принаймні більшість з них, бачив чітко у своїй уяві молодий Жюль Верн. У висліді появилося за його життя 40 фантастичних, пригодницьких повістей, які були найкращим дарунком для молоді цілого світу, що разом з героями Вернових романів відбувала небуденні подорожі по цілому світі та терпіла невдачами й раділа успіхами його героїв.

Жюль Верн не був ані чаклуном ані ясновидом, але неперевершеним майстром технічно-наукової фантазії, що стала джерелом його літературної творчости, в якій він вичаровував надзвичайні пригоди героїв своїх романів та заавансовані технічні винаходи найближчого завтра. До речі, Верн — це перший письменник, що писав виключно фантазійні романи з науковим підґрунтям та став засновником галузі літератури, відомої під назвою наукової фантастики.

У своїх повістях „Таємничий острів" та „20,000 миль під водою" він передбачив на кілька десятків років винахід підводного човна. Герой тих повістей, капітан Немо, це винахідник підводного човна „Навтілус", що мав форму цигари, 230 стіп завдовжки та 26 стіп завширшки, що міг пливти під водою без обмеження часу. Цю важливу прикмету завдячував Навтілус таємному погонові електромагнетної енергії з морської води, що постачала йому порух, світло й тепло. Це недвозначний натяк на атомову енергію, що становить погін сучасного „Навтілуса", який американська фльота спустила на воду в 1955 році, надавши йому те ім'я в честь його духового творця Жюль Верна.

Роман „Навколо світу за 80 днів" (1872) становить також передбачення, тим разом міжконтинентальної комунікації, що стала дійсністю кількадесят років пізніше після винаходу й розвитку літака. Проте, найбільш ві-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Андрей Шептицький

МОЇ СПОГАДИ ПРО ПРЕДМЕТ МУЗЕЙНИХ ЗБІРОК

II

Чи ці тони згармонізував великий, свого роду мистець — час, прикриваючи усе своєю патиною? Патина надасть щоправда якусь гармонію різним тонам, — але та гармонія ледви чи буде так благородна, як на даній іконі. Такої гармонії красок, цього одного тону, в який зливаються поодинокі коліри, міг навчитися наш мистець може на іконостасі — але певно ще більше зачерпнув він його з природи. Школа, значить — зразки, які він копіював, дали йому всі свої традиційні давні прикмети; але його талант, його мистецьке почуття, його смак, незіпсований посторонніми впливами — дали йому ті індивідуальні сильні мистецькі прикмети, якими мусимо в його творі захопитися. Дарма, що великі мистці модерних шкіл, які від того часу одна по другій як у келейдоскопі пересувалися через сцену історії мистецтва, дарма, що великі критики малої убогої сільської ікони не були би навіть запримітили.

Чи то вплив нашого доморідного мистецтва, чи якийсь атавізм справляв — не знаю. Це одначе певно памятаю, що хоч я і захоплювався красою образів Рафаела, хоча мені дуже подобався кольорит Рембрандта — то правдивої мистецької емоції я в них не знаходив. Дізнавав я її трохи перед творами Белліні, Джотто, фра Анджеліка, всіх великих малярів, що спиралися на примітивній християнській, — а тому частинно на візантійській мистецькій культурі.

Памятаю, в 1883 р. я з хорою матірю був у Венеції і Падві. Одної днини, чи то ізза недуги матері, чи тому, що я сам мусів оглядати пребагаті збірки Венеції, досить, що я чув сум, був у „спліні". У цім настрою духа зайшов я до церкви Святого Спасителя на Джудечі. В захристії поруч зі страшними восковими головами капуцинських святих є дві чудові Мадонни, приписувані Беллініьому. Коли паламар відсунув занавіску перед іконою, дрощі пройшли мене — я в одну мить був вилікуваний з усякого „спліну" й пессиміму. Вертався я до дому до хорої матері коли не підскакуючи з радости, то лише тому, що був у ґондолі. Мій ентузіязм, що його рідко відчував я у такій мірі, відразу уділився був і моїй бідній коханій матері, що була справжньою маляркою і ентузіясткою для всего прекрасного.

Дещо пізніше, вже монахом я перебував декілька літ, з недовгими перервами, в Добромилі. Недалеко добромильського монастира оо. Василіян є сховане в ярі між двома горами, прикритими тоді лісами, убоге сільце Поляна. З монастирською молоддю — зразу як новик, відтак як ректор та богослов, вкінці як маґістер новіціяту — ми часто ходили по лісах, дебрах і ярах, довкруги старинного монастиря. Спускаючися в яр по полях без дороги, заходили ми до Полян. Нам видавалося, що ніяка дорога до цеї маленької оселі не веде; вона була неначе оаза в тих пралісах. Здавалося, що люди зовсім забули це дивно тихе сільце. Тільки рідко пес загавкав, рідко перед хатою показалася дитина. На тлі темно-зеленого бору і вузьких пасем убогих піль золотавого вівсика видавалася мені Поляна якимсь зачарованим селом. Поза селом від гори, окружена вінцем лип, стояла маленька церковця — чи радше капличка, бо була така маленька, що в ній іконостас мав лише царські двері і один дуже вузенький перехід — місто діяконських дверий.

До церковці одначе не легко було дістатися, бо пароха в селі не було. В цій капличці в іконостасному ряді були ікони. Оскільки пригадую собі — на одній дошці намальовані стояли рядом усі Апостоли. Були вони мальовані сільським мистцем, що крім давніх іконостасів, інших зразків не мав. Маляр із Поляни не притримувався невільничо своїх зразків. Лінія у нього совбідніша, хоч композиція ще строго традиційна. Ікони, я думаю, є типові для тієї переходової доби, що стала несміло відступати від віками переданих і повторюваних мотивів. Трудно було в Поляні здогадатися, чи ця дошка на 2-3 метри довга і другі трохи коротші з постатями святих, були мальовані для цеї церкви, чи перенесені до неї з давнішої.

Зрештою, щойно досвід навчив нас звертати увагу на всі подробиці що до означення віку, з якого ікони походять. Вже відай зі Станиславова приїхав я до Добромиля і з новиками пішли ми до полянської церковці якраз у цю хвилину, коли люди, побудувавши з цегли нову каплицю, зачали стару церковцю руйнувати, а ікони приготовили палити. Скільки то прецінних ікон так згоріло по селах, — як то старий церковний звичай наказував, щоби свята річ не була в поневірці. І так ікони давньої церкви села Поляна набув я і вони стали одним з перших експонатів Музею.

Відтак нераз і мені самому, а значно частіше співробітникам музею, приходилося рятувати цінні ікони, засуджені на загладу. Зразу в цих старих іконах ми цінили перш усього їх вік. Щойно після довгого часу дійшли ми до вивчення мистецьких прикмет нашої старої ікони.

Зрештою, йдучи за загальними напрямними европейської критики чи естетики, ми всі були ще реалістами і кожний з нас був би правдоподібно ставив як найвищу ціль мистецтва — віддавати якнайвірніше природу. У всіх університетах і академіях Европи переважала аксіома, що природа є великим маестром мистецтва. Дарма, що цього великого маестра представляв перед учнями академії дуже часто модель, бувало старий засипляючий дідусь.

Відай щойно в 90-тих роках минулого віку зачали малярські школи говорити про те, що й позасвітове можна би якимсь способом шукати й віддавати у мистецькому творі. Ми, що якимсь несвідомим інстинктом оцінювали ті промінчики зпоза світа, що блеску додавали нашим іконам, довго ще не знали їх, та прирівнювали їх до творів реалістичного мистецтва. Пригадую собі, що в Києві у Софійському Соборі я оглядав річ чи не найцікавішу: фрески на стінах сходової клітки притвору. І я довго не міг ніяким способом поєднати святе малярство святої ікони з чисто світським сюжетом цих фресків — полювання на звірів.

Досвід щойно показав, що й в іконах є багато цінного матеріялу — історичного і етнографічного, та що наше старе мистецтво далеко ще не є так цінене і досліджене, як воно на це заслуговує. Та пізнали ми, що нема для нас поступу і розвою в мистецтві, яке би не спиралося на нашому мистецькому переданні і не виходило з нього.

Лютий, 1930.

(Кінець)

КОНЦЕРТ „ДУМКИ" І „МОЛОДОЇ ДУМКУ"

Ню Йорк.—Клюб Східньо-Центральної Европи при Мангаттан коледжі влаштовує в суботу, 18-го грудня ц. р. о год. 6-й вечором в залі Сміт Авдіторіюм Різдвяний Концерт, на якому виступлять хор „Думка" і „Молода Думка" під диригентурою Семана Комірного. Квитки можна набувати в АРЦІ, або при дверях в Мангаттан коледжі у дні концерту.

ЗМІНА ДАТИ БАЛЮ ПРЕСИ

Филядельфія.—Як повідомляють організатори Балю Преси, що був заповіджений тут на суботу, 29-го січня, в готелі Бенджамін Френклін, вони були змушені, з незалежних від себе причин, відкликати його і перенести на день 5-го лютого 1977 року. Баль відбудеться у тій самій залі, де переведено з таким успіхом перший Баль Української Преси в ЗСА перед шести роками.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Українська громада в Маямі відзначила Листопадові Роковини

Маямі, Фльорида (УККА). — Заходом Відділу УККА українська громада, цього знаного відпочинкового міста, врочисто відзначила 58 річницю Листопадового Зриву відповідно дібраною програмою, що відбулася в неділю, 28-го листопада 1976 р. в Українському Американському Клюбі.

Молодий піяніст, Богдан Сперкач відіграв американський гимн. Відтак дівчата Е. Хомяк і Т. Пацай склали символічні вінки. Програму свята відкрив Володимир Хомяк, голова Відділу УККА в Маямі, з'ясовуючи ціль святочної академії.

Святочну промову про генезу й значення Листопадового Зриву виголосив проф. І. Бойчук, який докладно змалював підложжя та підготову до відродження української державности в Західній Україні в формі Західньої Української Народної Республіки. Він теж описав перебіг українсько-польської війни та трагічний кінець Західньої Української Народної Республіки, мимо проголошення Акту Злуки 22-го січня 1919 р., яким Західня Українська Народна Республіка об'єдналася з Українською Народною Республікою в одну соборну й самостійну державу українського народу.

Промову від Централі УККА виголосив д-р Володимир Душник, редактор „Українського Квартальника", який говорив про теперішнє положення українського народу під московсько-совєтською окупацією, та про працю УККА в Америці для допомоги у боротьбі за звільнення українського народу та відновлення незалежної української держави.

В дальшу частину програми входили: виступ співочого гуртка Рідної Школи „Черемшина" під проводом п-и І. Сперкач та при фортепіяновому супроводі І. Сперкач, акордіонове сольо М. Угляра, фортепіянове сольо п-и Н. Сидор (Міс Маямі), фортепіяновий дует у виконанні Н. Сидор і Б. Сперкач, фортепіянове сольо у виконанні Б. Сперкача та деклямації у виконанні А. Ґелембина, В. Венґльовської та І. Ракуш.

Програму свята закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Збори Управи Відділу УККА

Безпосередньо по концерті відбулися збори Управи Від. УККА в Маямі які відкрив, та якими проводив голова Відділу УККА Володимир Хомяк. Ціллю зборів була інформативна доповідь д-ра Володимира Душника, представника Централі УККА. Доповідач з'ясував працю та завдання УККА, включно з відбутим XII Конґресом УККА, з'ясуючи ці завдання, які стоять перед УККА. Оборона українських політичних в'язнів, дальше праця за визнання українського імени та леґітимних змагань українського народу, видання історії української еміґрації і інших книжок про Україну по-англійськи, встановлення українського інформативного центру у Вашінґтоні, кампанія Українського Народного Фонду, і т.п.

Після доповіді були різні запити з боку урядників Відділу УККА, на які доповідач давав відповіді.

День Подяки в Українському Американському Клюбі

У четвер, 25-го листопада ц.р. у залі Українського Американського Клюбу в Маямі відбувся традиційний обід з нагоди „Дня Подяки", в якому взяло участь понад 150 осіб, багато з них „вакаційників" з різних сторін Америки й Канади. Програму обіду відкрив голова Клюбу, Тарас Максимович, який попросив д-ра Володимира Душника до короткого привіту від Централі УККА. Молитви перед і по обіді відмовили о. Іннокентій Ричкун, від імени Української Католицької Церкви та о. Михайло Михайлюк, від Української Православної Церкви.

В неділю, 21-го листопада ц.р. великий маямський щоденник, „Маямі Геральд", помістив двосторінкову інформативну статтю про Україну та про українців.

ЦІННІША ЗА ТИСЯЧУ СЛІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

партійці та безсовісні діячі культури українського роду. Між ними веде перед нинішній московський наставник України В. Щербицький, що навіть до закордонних відвідувачів—голів держав і прем'єр-міністрів промовляє по-російському. На цьогорічному з'їзді компартії він також говорив „офіційною" мовою Української ССР—цебто російською мовою!

Не гладити, а бити

Сьогодні всі ці чиновники вже не лише, як колись царські наставники, „полатану сорочку знімають" із плечей Матері—України; в дорослих українців і зовсім маленьких дітей українських вони пробують силоміць відібрати найцінніше в житті кожної людини: рідну мову!

Тому, споглядаючи на фоторепортажі в газетах совєтської України, оглядаючи сонні, самовдоволені обличчя партійних і республіканських наставників Москви і таких же професійних „вихователів", на гадку приходять слова В. І. Леніна в розмові з М. Ґорким: „Ні, тепер вам не вільно гладити нічиєї голови, бо можуть вам руку відкусити; треба безжалісно бити по тих головах..."

Все це ми знали раніше. Але дві знімки у двох протилежних виданнях українською мовою, немов дві блискавиці, розкрили дві відмінні картини: відрадну в Канаді, а страшну в Україні. Справді, як сказав Наполеон: „ілюстрація завжди вимовніша за тисячу слів".

Роман Рахманний

2-ге видання „Українського правопису" вже в друкарні

На численні запити, коли саме з'явиться 2-ге видання „Українського правопису", Наукове Товариство ім. Шевченка повідомляє, що нове виправлене і доповнене видання цього цінного посібника вже передане до друкарні. Друкарня обіцяє виконати друк до кінця грудня ц.р., а переплетня — до середини січня закінчити обгортку „Українського правопису".

Кожний замовець дістане „Український правопис" згідно з порядком надходження передплати. Винятки робитимуться тільки для вищих навчальних закладів і Шкіл Українознавства, що з нетерпінням очікують на цей новий підручник.

Замовці повинні також враховувати перевантаженість поштового уряду святочними листами і пакунками.

Тому кожний, хто бажає вчасно дістати 2-ге видання „Українського правопису", повинен якнайшвидше надсилати замовлення разом з передплатою в сумі $3.50 (вкл. пересилку) на адресу НТШ:

На шляху до мети:

Жертводавці на Фундацію

УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ГАРВАРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (УНІГУ)

З Клівленду, Огайо:
100 долярів — д-р Володимир Білецький (Акрон), Петро Веньґрин, Омелян Душенко, Василь Кичук, Анна Кравчук, Семен Кріслатий, Анна Місяк, Осип і Олена Міщук;
125 долярів — Олекса і Наталка Блашків;
200 долярів — Ярема Попель;
1,000 долярів — д-р Дмитро і Марія Фаріон.

З Філядельфії й околиці:
100 долярів — Дана Вонторська, Юрій Вонторський, Лука і Марія Гайдукевич, Іван і Наталія Даниленко, М. Дуцилович, Впреосв. сп. Василь Лостен, Осип і Надя Німилович, І. Петрович, Юрій Тарасюк, Щадниця „Тризуб", 139-ий Відділ „Провидіння", Головна Управа „Провидіння", Відділ Братства 1-ої Дивізії УНА;
200 долярів — Богдан і Теофіля Артимишин, д-р Юрій Бережницький, проф. Іван і д-р Наталія Коропецький, Остап і Марта Тарнавецький;
250 долярів — Т. Гриців;
500 долярів — проф. Володимир і Ірена Винницький, І. Куземський;
800 долярів — Роман Процик;
1,000 долярів — Василь і Ліда Кий, Кредитівка „Самопоміч".

З Лорейну, Огайо:
100 долярів — Боніфат Барнай, Марія Барнай, Роман Боївка, Віктор Влашин, Омелян Лесюк, Кость Мацілинський, Панас Нестеренко, Оля Шуя, Степан Шуя, Відділ УККА, 50-ий Відділ УНС, Українська Православна Церква;
125 долярів — Осип Дрогомирецький, Марія Купчинська, Іван Черкас;
145 долярів — Яків Рудик;
150 долярів — Григорій Дирів, Іван Левицький, Іван Лучковський, Володимир Сілецький;
200 долярів — Михайло Боївка, Дмитро Деркач, Ярослав Іванс, Франко Сілецький, 233-ий Відділ УНС;
225 долярів — Степан Ганчарик;
250 долярів — Степан Станчак;
300 долярів — Богдан Дейчаківський, Богдан А. Крайчик;
500 долярів — Андрій Влискун;
525 долярів — Павло Беца, Микола Трипняк;
870 долярів — Українська Студентська Громада;
3,200 долярів — Український Народний Дім.

Ми горді за нашу жертвенну Українську Громаду, що зуміла вона дійти в своїй далекозорості до реалізації гарвардського проєкту, бо це було тим, що підняло українську проблематику в цілому до рівня серіозних зацікавлень і занять культурних та розумних народів.
(З Різдвяного привіту ГЕ ФКУ)

З признанням, вдячністю і пошаною до всіх наших Високоповажаних Жертводавців —
Головна Екзекутива Фонду Катедр Українознавства
Ukrainian Studies Fund Inc., Harvard University
1581-83 Massachusetts Avenue, Cambridge, Mass. 02138

Це оголошення оплачують:
докторант Роман Процик і д-р Адріян Сливоцький

ВІЗІОНЕР МАЙБУТНОСТИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

зіонерським виявився його роман „Із Землі на Місяць" (1865) та його продовження „Навколо Місяця" 1877), в яких він на 104 роки наперед передбачив та описав поїздку американських астронавтів на Місяць. Обидва романи мають цілу низку схожостей з вичалом ракети на Місяць Федеральною Аґенцією НАСА в рамцях місії Аполлона 11.

Капсуля Жюль Верна, подібно як капсуля НАСА, вміщала трьох астронавтів, один з яких був французом. Обидві капсулі мали циліндрично-стіжкову форму та приблизно ту саму величину. Обидві капсулі були вичалені на Фльориді й обидві злетіли по повороті з Місяця до Тихого океану, звідки їх виловили американські воєнні кораблі. Початкова скорість обох ракет була майже тотожна, у Верна вона дорівнювалася 36,000 стіп на секунду, в Аполлоні 11 (третій степень) 35.533 стіп на секунду. Капсулі Верна взяло 97 годин, 13 хвилин і 20 секунд, щоб долетіти до Місяця, а капсулі Аполлона 11 — 103 години і 30 хвилин. Капсуля Верна кружляла навколо Місяця кілька разів, подібно як капсуля Аполлона II. Астронавти в обох капсулях фотографували поверхню Місяця, а особливо „Море Спокою", в якому Ніл Армстронґ та Едвин Олдрин станули стопою на Місяці.

Астронавти Верна не осіли на Місяці через помилку, яку вони зробили в обчислюванні своєї тракторії. Але Жуль Верн не передбачив однієї речі, а саме: що вичал людини на Місяць вимагатиме фінансових та матеріяльних ресурсів не одиниці, клюбу чи товариства, а цілої держави. Жюль Верн останні роки свого життя прожив у французькім містечку Амієн, яке по вичалі трьох американських астронавтів на Місяці: Коллинса, Армстронґа та Олдрина зробило їх своїми почесними громадянами, в пам'ять Жюль Верна, що мріяв 109 років тому про „неможливу" подорож на Місяць".

АКТИВНІСТЬ В ПАРТІЇ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

мократичної партії, з рамени якої кандидували.

„Можна без перебільшення сказати, — твердив Т. Стубан, — що в цьогорічних виборах етнічний фактор був найбільш впливовим в історії американського політичного процесу", вказуючи на заяви президента Форда і Джіммі Картера під час передвиборчої кампанії і на все більш зростаючу „етнічну свідомість" в цій країні. Другим рішальним фактом, відмітив Т. Стубан, мавши на увазі майбутніх українських кандидатів на виборчі пости, це активність в даній політичній партії. Він сам був довголітнім членом стейтового Демократичного комітету, був членом Міської ради Бервику і членом уряду повітів Колюмбія — Люцерн — Коґ. Очевидно, бувши особисто пов'язаним з українською та іншими етнічними групами, Т. Стубан плянує наголошувати проблеми та справи безпосереднього зацікавлення етнічних груп під час своєї каденції в стейтовій асемблеї Пенсильванії.

Розповідаючи про свою молодість, Т. Стубан, якому сповнилося 48 років, сказав, що були часи, коли не так то й вигідно було признаватись до свого походження, бо це могло бути причиною „тихої дискримінації". Не так сьогодні, продовжував Т. Стубан, вказуючи на своїх дітей, сина Івана, студента університету і дочку Катерину, заміжну Дуда, які залюбки практикують всі українські звичаї і традиції, горнуться до української церкви і з гордістю підкреслюють свою українськість.

„Якщо б ми були такі аґресивні у відношенні до зовнішнього світу, як ми є віддані нашій духовій спадщині — ми вже були б добилися багато більше" — заявив асемблімен Т. Стубан, відмічуючи таку ж аґресивність і здобутки інших етнічних груп.

Т. Стубан є колишнім головою Українсько-Американського Громадського Клюбу в Бервику. До УНСоюзу і „Свободи" він прибув на відвідини в товаристві теперішнього голови Михайла Микнича, фінансового секретаря Володимира Мила, і голови Скружного Комітету Відділів УНСоюзу в Шамокіні, Тимка Бутрея. Всі вони є членами 164-го Відділу УНС, секретаром якого є Т. Бутрей. Батьки Т. Стубана є членами УНСоюзу з 1938 року.

Після розмов і оглядин нового приміщення УНСоюзу і Видавництва „Свобода", гості відіхали обдаровані різними книжками про Україну і українців та виданнями „Свободи". На відході Т. Стубан заявив, що одним з його перших заходів в новообраній стейтовій асемблеї Пенсильванії буде пропозиція відзначення роковин 22-го січня спеціяльною резолюцією.

ПЛЕНУМ ЦЕСУС

Торонто, Канада. — В днях 15 і 16-го січня 1977 р. тут в приміщенні при 2395 А. Блур вулиця. Захід, відбудеться Пленум Центрального Союзу Українського Студенства, в якому візьмуть участь члени керівних органів ЦЕСУС, як також голови всіх станових студентських Союзів і центральних ідеологічних та конфесійних студентських організацій. Пленум розпічнеться о год. 10-ій рано.

В Ірвінґтоні вшановано пам'ять С. Петлюри

Нюарк. — Ірвінґтон, Н. Дж. (Б.Д.). — Тут з ініціятиви голови Т-ва Прихильників Української Народної Республіки, відділ Нюарк-Ірвінґтон, Н.Дж., і за апробатою Управи місцевого Відділу УККА, але трудом, працею і коштом Станиці Братства кол. вояків І-ої УД УНА в неділю, 21-го листопада ц.р. вшановано пам'ять Голови Директорії і Головного Отамана Військ і Фльоти УНР. Симона Петлюри в 50-річчя Його трагічної смерти в Парижі.

Цього дня у церкві св. Івана Хрестителя о год. 1-й по полудні відслужено Панахиду за сл.п. Симона Петлюру і Героїв з-під Базару, а о год. 4-ій відбулася Святочна Академія в залі УНДому.

У виконанні програми брали участь: О. Голинський — святочне відкриття, Капеля Бандуристів при станиці кол. вояків І-ої УД УНА в Нюарку під диригентурою О. Головацького і музичним керівником В. Юркевичем, відспівала історично вояцькі пісні, д-р Евген Федоренко, проф. Ратґерського університету — святочна доповідь, Валина Андреадіс меццо-сопрано опер Европи і Америки виконала чотири арії і пісні українських композиторів та один наддаток з італійської опери „Кавалерія Рустікана", Дарія Городинська — Каранович проф. УМІ і соліст-піяністка відіграла три композиції українських авторів, та Валя Калин — Магмет, артистка української сцени і мисткиня віддеклямувала „Симон Петлюра" — Я. Курдидика. Мистецьким оформленням афішів, летючок, програмок і сени занявся В. Мазяр. Музичний супровід для виступів — Г. Андреадіс дав римлянин проф. Джузеппе Моролло.

Дата відзначення річниці смерти Головного Отамана дещо спізнена, але календар церковно-громадського життя і перевантаження виступами Капелі не дозволяли на вчасніше переведення запляннованого свята.

Цілість дня пройшла гладко, згідно, по-вояцьки сказавши, з тактично-оперативним пляном. Вона була чітка, есенційно — скондензована, мистецька якість програми висока. Не було тут зайвої фанфари чи бундючности, виконувано музику і пісні українських композиторів, радше вояцького характеру. Доповідач висловлював думки ядерно, співачки виступ був на високому рівні, піяністка вибором музики передала характер свята, а мисткиня слова декламацію відтворила перед слухачами постать Головного Отамана. Капеля вив'язалась із завдання дуже добре, зокрема в другій частині, про що висловився проф. Дж. Моролло, знаменито її оцінюючи.

Увесь склад виконавців програми, це явний доказ високого професійного знання і вартости наших мистців. Про пляновість і належну підготову свідчить і це, що й вибір дати припав не колибудь, але в день річниці смерти „359" Героїв Базару. Їх спом'янули в Панахиді, в святочному слові д-ра Е. Федоренка та вшанували їхню пам'ять хвилиною мовчанки в часі Академії.

Бувші вояки, що виховались на ідеях Головного Отамана (на головній стіні сцени пишалось мотто „Він умер, але Його ідеї живуть") свій обов'язок виконали і вшанували командира і Голову Держави, але де велика громада Нюаркської Округи? Говориться про 10-тисячну спільноту, 7-ми церковних громад та понад 40 організацій. Ця, велика громада, не змогла заповнити „маленької" (як кажуть критики) залі Українського Народного Дому і вона 30 відсотків світила пусткою.

На програмах, на першій сторінці під портретом, загинувшого Керманича Держави, впадає в очі цитат (О. Лотоцький) — загинув Симон Петлюра жертвою первісного, звірячого акту 25 травня, — і день цей стане для нас днем глибокої національної жалоби-жалю за найкращим Сином України!

Окрема подяка, — проф. Д. Гординській - Каранович, яка відмовилась від домовленого гонорару за свій виступ.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

ТАРЗАН, Ч. 7671 — Похорон бандитів

Тарзан „поховав" трьох арабів у танку...

Цей нацистський знак є гідним надгробним пам'ятником для чотирьох осіб, які протягом свого життя чинили тільки зло для людства!

Тому, що в пустелі є багато подібних до них, то краще сховаю ці самоцвіти...

Вони такі дорогоцінні, що повинно бути порівняльно легко віднайти їхнього правдивого власника!